Denkkader innovatieagenda sociaal domein Medemblik

Commissie Samenleving, 17 maart 2016

Deze notitie hoort bij de presentatie die op 17 maart 2016 is gegeven in de commissie Samenleving en dient als denkkader voor de input/ideeën vanuit commissieleden voor de innovatieagenda.

Van transitie…
Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor nieuwe taken voor jeugd, maatschappelijke ondersteuning en participatie. Tot nu toe zijn we vooral bezig geweest met het transitieproces (vooral de structuur). Dit betreft het ombuigen van het voormalig stelsel (de regels, wetten, financiële verhoudingen en dergelijke), naar een nieuwe werkbare gemeentelijke structuur. Daar houdt de transitieopdracht op en begint de transformatieopdracht.

…..naar transformatie
De echte veranderingen beginnen eigenlijk pas nu. De aandacht kan nu uitgaan naar de lange termijn (door)ontwikkeling van de nieuwe manier van werken. We bedoelen hier het transformatieproces.
Dit proces vraagt echter meer dan alleen een nieuwe manier van werken. Er ligt een wezenlijke inhoudelijke opdracht aan ten grondslag. De belangrijkste transformatiedoelstelling binnen het sociaal domein is het versterken en optimaal benutten van de eigen kracht van inwoners en hun netwerk zodat zij zo lang als mogelijk zelfstandig of met hulp van de omgeving thuis kunnen blijven wonen. Als ondersteuning nodig is, wordt deze zoveel mogelijk vanuit voorliggende voorzieningen geboden. Als specialistische zorg noodzakelijk is, wordt deze toegespitst op de hulpvraag en zo dicht mogelijk bij de eigen omgeving geboden.

De ontwikkelopgave voor transformatie
De belangrijkste opgave is het versterken, innoveren en waar nodig herstructureren van het lokale sociale domein, gebruik makend van de kracht van onze inwoners, de samenleving en onze maatschappelijke partners. Daarmee beogen wij een verlaging van het beroep op zware zorg en de daarmee samenhangende kosten.
Dit is gericht op het realiseren van de beoogde inhoudelijke effecten van de stelselwijziging: ander gedrag van professionals en inwoners, andere cultuur bij instellingen en professionals, andere werkwijzen en vooral ook het anders met elkaar omgaan tussen inwoners/ cliënten, professionals, instellingen en gemeenten. Een manier van werken waarin eigenaarschap en zelfredzaamheid van inwoners en cliënten en hun nabije omgeving centraal staan. 'Van zorgen voor' naar 'zorgen dat', dat is de kern van de transformatie.

Doelstelling innovatieagenda
Om te komen tot de gewenste transformatie stellen wij een innovatieagenda op. Met de innovatieagenda willen wij maatschappelijke partners en (groepen) inwoners prikkelen tot het indienen van vernieuwende, verrassende, inspirerende plannen en arrangementen die mogelijk kunnen bijdragen aan de beoogde en benodigde transformatie in het sociaal domein.

Het kader
De afgelopen periode hebben wij ons oor te luister gelegd bij onze maatschappelijke partners en onze inwoners. Op basis van signalen en ideeën die we terug krijgen vanuit het veld hebben we een voorlopig kader geformuleerd voor de innovatieagenda. Dit kader bestaat uit:

1. Uitgangspunten
2. Uitwerking van de uitgangspunten
3. Geprioriteerde doelgroepen
4. Toetsingskader

1. <u>Uitgangspunten</u>
De onderstaande uitgangspunten zijn gebaseerd op de vastgestelde (regionale) beleidskaders voor het sociaal domein:

1. Versterken en herstel van eigen kracht bij inwoners en gezinnen;
2. Versterken van de preventie (boven curatie);
3. Zo min mogelijk zware zorg, zoveel mogelijk van 2^{e} naar 1^{e} (en 0^{e}) lijn;
4. Integrale hulpverlening (1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur);

5. Gespecialiseerde zorg zo kort mogelijk en alleen als het nodig is;
6. Samen met partijen en inwoners vorm geven;

2. *Uitwerking van de uitgangspunten*

De bovenstaande uitgangspunten hebben wij hieronder kort uitgewerkt vanuit de transformatiedoelstelling.

- **De transformatie koerst op een sterke, preventieve en toegankelijke sociale basisinfrastructuur**

  Uitgangspunt 1: Versterken en herstel van eigen kracht bij de inwoners en gezinnen
  Uitgangspunt 2: Versterken van de preventie (boven curatie)
  Uitgangspunt 3: Zo min mogelijk zware zorg, zoveel mogelijk van 2^e naar 1^e (en 0^e) lijn

De sociale basisinfrastructuur (onze inwoners, samen met hun sociale netwerken en gebruikmakend van de algemene voorzieningen inclusief de openbare buitenruimte) wordt optimaal ingericht om het welbevinden van onze inwoners te bevorderen en onnodige opschaling naar zwaardere zorg te voorkomen.
De focus ligt op groepen die onze inzet het hardst nodig hebben, op eigen initiatief en op vrijwillige inzet. Daarnaast richten we ons in het bijzonder op vernieuwende en duurzame arrangementen op het gebied van:
- het verbinden van formele en informele ondersteuning;
- verbindingen tussen sport, cultuur, onderwijs en welzijn/ondersteuning;
- het verbinden van economische en ruimtelijk-fysieke disciplines met het sociaal domein.

- **Eigen kracht en integraliteit van cliënt én professional**

  Uitgangspunt 1: Versterken en herstel van eigen kracht bij de inwoners en gezinnen
  Uitgangspunt 4: Integrale hulpverlening (1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur)

De transformatie beoogt een nieuwe verhouding tussen instellingen en cliënten. Onze inwoners, hun leefwereld en de netwerken waar ze deel van uitmaken, dienen centraal te staan en vanuit die basis organiseren wij, ontschot, onze dienstverlening. Daarmee wordt de ondersteuning meer integraal, efficiënter en dichter bij huis aangeboden. Integraal geldt zowel voor het niveau van hulp en ondersteuning per inwoner en per huishouden (één huishouden één plan, één regisseur) als voor beleid en uitvoering van de gemeente dat betrekking heeft op alle leefgebieden. We bieden ruimte voor vakmanschap en maatwerk via vertrouwen in de professional. Dit zien we als belangrijk middel om inwoners sneller en met minder bureaucratie te helpen.

- **De Transformatie koerst op een beweging van zware zorg naar lichte zorg.**

  Uitgangspunt 2: Versterken van de preventie (boven curatie)
  Uitgangspunt 3: Zo min mogelijk zware zorg, zoveel mogelijk van 2^e naar 1^e (en 0^e) lijn
  Uitgangspunt 5: Gespecialiseerde zorg zo kort mogelijk en alleen als het nodig is

De gewenste beweging binnen de jeugdhulp is:
- Minder en kortere inzet specialistische zorg, minder medicalisering
- Snellere inzet van de juiste specialistische zorg
- Ombouwen van residentiële zorg naar ambulante zorg en naar deeltijdvarianten
- Een efficiënt gebruik van dagbehandeling
- Plaatsen van jeugdigen in pleeggezinnen en gezinshuizen
- Integrale crisiszorg (jeugdhulp, ggz en lvb)
- Van dwang naar drang
- Aandacht voor de overgang van jeugdhulp naar volwassenhulp

De gewenste beweging bij de specialistische hulp en ondersteuning voor volwassenen is:
- beperking tot mensen die het echt nodig hebben
- verschuiving van gespecialiseerde zorg naar algemene voorzieningen en informele zorg
- ondersteuning van het netwerk
- efficiëntere organisatie van (doelgroepen)vervoer.

De gewenste beweging bij de participatiewet is:
- zoveel mogelijk mensen naar reguliere arbeid
- niemand inactief en werkloos thuis

- **Transformatie vraagt om nieuwe positionering gemeente, inwoners en instellingen.**
  Uitgangspunt 6: Samen met partijen en inwoners vorm geven

We gaan uit van wat mensen zelf kunnen (organiseren) met behulp van het sociale netwerk en de algemene voorzieningen. We koersen op meer duurzame sociale verbanden in de wijken, waar mensen zich verbonden weten, meer ruimte hebben en nemen voor maatschappelijke initiatieven en daardoor meer met en voor elkaar leven en zorgen en iedereen mee kan doen. We geven daarom veel ruimte aan bewonersinitiatieven, vrijwilligerswerk en het versterken van bewonersnetwerken.

De transformatie stimuleert vraaggericht werken: doen wat nodig is voor burgers en cliënten. Professionals vervullen hierin een sterk autonome rol. Maar tegelijkertijd voelen gemeenten en instellingen een grote institutionele verantwoordelijkheid voor de kwaliteit én kosten van hulp en ondersteuning. Hoe groot de eigen kracht van de professionals ook is, de wijze waarop gemeenten en instellingen sturen, samenwerken, contracteren en organiseren, beïnvloedt hoe het er bij de cliënt aan tafel aan toe gaat. Er is daarom een nieuw evenwicht nodig tussen loslaten en controle. Een evenwicht dat ruimte biedt voor maatwerk en innovatie, maar tegelijkertijd kwaliteit en doelmatigheid waarborgt.

We streven naar innoveren op het sturen en op het behalen van de gewenste maatschappelijke resultaten, samen met inwoners en professionals. Inwoners, professionals, instellingen, verenigingen en vrijwilligers dragen ieder naar vermogen en vanuit de eigen verantwoordelijkheid bij aan de transformatie. De uitdaging ligt in een goede samenwerking tussen alle betrokkenen.
Innovatie zoeken we in maatschappelijke initiatieven, nieuwe samenwerkingsverbanden, nieuwe manieren van inkopen en aanbesteden en productinnovatie. We zetten in op gezamenlijke verantwoordelijkheid en co-creatie.

3. <u>Doelgroepen</u>

Wij zien in de praktijk een behoefte aan meer passende (en preventieve) ondersteuningsvormen voor in ieder geval de onderstaande doelgroepen:

- Jeugdigen met een licht verstandelijke beperking
- Jeugdigen met GGZ problematiek
- Jeugdigen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Scheidingsproblematiek
- Ouderen met psychogeriatrische klachten
- Mantelzorgers
- Overgangscliënten 18-/18+ (van jeugdhulp naar volwassenenzorg)
- Pleegzorgouders/-kinderen

4. <u>Toetsingskader</u>

Wij geven prioriteit aan initiatieven die ervoor zorgen dat:

- een groter beroep kan worden gedaan op eigen oplossingen van cliënten en hun netwerk;
- de ondersteuningsinzet verschuift van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen;
- door grotere differentiatie binnen maatwerkvoorzieningen deze beter aansluiten op de verschillende mate van zelfoplossend vermogen van bewoners;
- bijdragen vanuit informele ondersteuning belangrijker worden;
- schotten tussen de traditionele domeinen worden afgebroken en dat er, vanuit het perspectief van de burger, meer integraal wordt gewerkt;
- bij de ondersteuning de leefwereld van de burger meer centraal komt te staan en de zorgsystemen daarop aanvullen en faciliteren.

Het vervolg

Deze notitie bieden wij u, de commissieleden, aan als denkkader om ideeën aan te dragen voor de totstandkoming van de innovatieagenda. Uiteraard zullen we die input moeten afzetten tegen de beweging en input uit het veld. Wij zullen deze ook moeten verkennen op uitvoerbaarheid of steviger moeten aanzetten. Tijdens de commissie van 14 april 2016 horen wij graag uw ideeën zodat wij deze mee kunnen nemen in de verdere uitwerking.